

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 6. marcija 1896.

Politiški oddelek.

Po deželnih zborih.

III.

V kranjskem deželnem zboru se je letos kazal ob več priložnostih naš obžalovanja vredni mejsebojni prepir. Najhujše se je to videlo pri verifikacijski debati, pa tudi ob drugih priložnostih se je kazal ta razpor in oviral kolikor toliko uspešno delovanje. Ta razpor prouzročuje, da nemška stranka ima v deželnem zboru velik upliv, dočim bi prav nobenega ne imela, da so Slovenci jedini.

Vzlic temu pa moramo reči, da je zbor zlasti v gospodarskem oziru mnogo dobrega sklenil. Zlast se je pa več dobrih mislij sprožilo, posebno glede zavarovanja. Izmej večjih zakonov, ki so se letos sklenili, je pred vsem omeniti nov stavbeni red, ki je velike važnosti baš sedaj, ko je potres porušil toliko hiš v našem deželnem glavnem mestu.

Delo kranjskega deželnega zbora je sploh težavno. Deželo čakajo veliki stroški, ker so porušene njene deželne hiše in bode treba nove zidati in letos preneha državni donesek k zemljiško-odveznemu zakladu. Vsled teh dveh stvari je bilo potrebno povišati deželno naklado. Katoliška stranka je predlagala, da naj se proda rajši za več tisoč delnic, ki jih ima dežela. Priznala je pa sama, da je jedino letos mogoče se na ta način pomagati, drugo leto bode pa vendar potreba naklado povišati. Sicer bi se pa ž nje predlogom bil samo zapravil del deželnega premoženja, kar bi se bilo utegnulo pozneje hudo maščevati. Tako gospodarstvo ni umno, ker se ne ozira več na bodočnost. Vidi se, da je nekaterim gospodom jedino za popularnost. Znano je, da je vedno tisti poslanec posebno popularen, ki nasprotuje novim davkom in katoliška stranka se je pa tudi tega poprijela, če tudi sama ve, da bi vsled tega se v bodoče naklada še toliko bolj povišati morala. Sicer pa vse povišanje ne bode znatno, le za 2 % odstotka od goldinarja

direktnega davka. Tisti kmetje, ki bodo plačali goldinar več davka, se morejo pač že boljšim prištevati, velika večina plača le nekaj krajcarjev več. Seveda je tudi to žalostno, a noben poslanec ni vedel za kak drug vir, iz katerega se bi pokrili znaten primanjkljaj, ne da bi se za bodoče čase naredila kaka škoda. Dolgov delati deželi ne kaže, kajti dolgovi se morajo obrestovati in bi bili večno breme deželi.

Katoliški stranki se je letos izpolnila dolgoletna želja, da se je odpravila legalizacija za zemljiškoknjižne listine pod 100 gld. Če ima ta pridobitev kaj vrednosti, ali je pa morda prebivalstvu še v škodo, ne bomo ugibali. To bode še le bodočnost pokazala. Mi pač ne vidimo nobene sreče za kmeta v tem, če se bode sedaj namesto notarja v največ slučajih stopil zakotni pisar. Kolikor mi poznamo v deželi, moramo priznati, da je premalo toli izobraženih ljudij v deželi, ki bi znali napravljati deželnoknjižne listine, da bi mi mogli od tega pričakovati kak dobiček. Sicer je pa morda še dobro, da se je stvar tako iztekla, se vsaj s to zadevo ne bode ljudstvo moglo več vznemirjati.

Kranjski deželni zbor je sklenil tudi precej rahlo resolucijo glede obnovljenja ogerske pogodbe in tako povedal, da tudi naša dežela ni zadovoljna s sedanjimi razmerami.

V goriškem deželnem zboru so letos Italijani delali vse mogoče ovire. Ko so nekaj časa bili za jeden glas v manjšini, se niso hoteli vdeleževati sej, boje se, da bi se zanje kaj neugodnega ne sklenilo. Da ni naposled škof prišel k zborovanju, bi Italijani bili marsikaj preprečili. Stavilo se je pa v goriškem deželnem zboru od obeh strani mnogo interpelacij, katerih večina se je sukala okrog slovenske ljudske šole v Gorici. Na večino teh interpelacij vlada ni dala nobenega odgovora.

Z veseljem pa moramo omeniti, da je mej slovenskimi deželnimi poslanci v goriškem deželnem zboru vladala najlepša sloga, če tudi je bil volilni boj precej hud. Poslanca, ki nista bila izvoljena na priporočilo društva „Sloge“, sta se drugih poslancev oklenila.

V isterskem deželnem zboru se je pa proti Slovanom silno brezozirno postopalo. Vlada pa tudi ni pokazala proti Italijanom potrebne odločnosti. Dopuščali se niso slovanski predlogi, na slovanske interpelacije dajal se je italijanski odgovor, žalili so se slovanski poslanci od italijanskih tovarišev in z galerije, naposled so se tri volitve slovanskih poslancev razveljavile brez vsacega poudarka, če tudi so dotični poslanci bili voljeni z veliko večino in je celo vladni zastopnik zatrjeval, da se je volitev popolnoma pravilno vršila. Italijani so pri vsaki priliki pokazali, da pri njih ne velja pravica, temveč le surova sila. Zaradi tega so pa slovanski poslanci prav prisiljeni bili zapustiti deželni zbor.

Razprav tržaškega deželnega zbora se Slovenci niso udeleževali. Vzlic temu so pa Italijani se ob nje drgnili. Tudi neko protiaavstrijsko demonstracijo so bili Italijani uprizorili. Stavili so predlog, naj se izroče simpatije italijanski vojski v Afriki. Razpravljali o tem predlogu niso, ker so se bali, da jih vlada razžene. Baratieriju pa vse simpatije Tržčanov nič ne pomagajo, mora se sramotno umikovati v Afriki.

Splošno pa moramo reči, da je nas Slovence tudi minolo zasedanje proučilo, da od deželnih zborov nimamo posebno dobrega pričakovati in da bi nam bilo le v škodo, ko bi se jim delokrog razširjal. Zato smo se kar čudili, da je gospod Klun predlagal, da bi se deželnim zborom izročila zopet volitev državnih poslancev. Če je ta gospod le pazljivo zasledoval letošnje zborovanje koroškega, štajerskega, isterskega in tržaškega deželnega zbora, bi moral vedeti, da bi to bila za Slovence še trikrat hujša zaušnica, kakor je krivičen sedanji volilni red. Sicer pa mislimo, da se je g. Klun hotel le malo pošaliti ali pa malo prikupiti se nekaterim modrokrvnim gospodom v Hohenwartovem klubu, vedoč, da tako iz tega ne bode nič. Če bi pa do resnice prišlo, bi pa najbrž tudi on pogumno se temu upiral.

Politični pregled.

Dunajske volitve. — V tretjem in drugem razredu zmagali so zopet pri občinskih volitvah dunajskih protisemitje s tolikimi kandidati, kakor v septembru. Mestni zbor ima zopet protisemitsko večino in dr. Lueger bo voljen za župana dunajskega. Sedaj je le vprašanje, kaj stori Badeni, ali ga bode predložil vladarju v potrjenje. Prepričal se je sedaj lahko, da ni nobenega upanja, da bi se pri kakih volitvah dobila na Dunaju še liberalna večina. Dosedaj se je vlada zanašala na uradnike, a sedaj pa vidi, da je njeno upanje bilo prazno. Ministerski predsednik vidi, da so na Dunaju razmere povse drugačne, kakor v Galiciji, kjer se lahko ljudje komandirajo pri volitvah.

Volilna reforma. — Posvetovanja v odseku vrše se prav po volji vlade. Grof Badeni pa tudi z odsekovi člani ne govori posebno spoštljivo, temveč je jim kar zagrozil, da jih bode razpodel, če mu bodo dosti sitnosti delali. Rekel je, da nima časa se dolgo prepirati z njimi in prihajati k posvetovanjem, kakor je Windischgrätz. Ta odločna beseda je posebno levičarje poparila. Kar lepo ponižno so se udali. Vladna predloga se je vsprejela za predlogo v podrobni debati in takoj se tudi vsprejel prvi član nespremenjen. Ta član določa, ko-

liko poslancev bode imela nova kurija. Odklonili so se vsi preminjevalni predlogi, tudi predlog poslanca kanonika Kluna, naj Kranjska dobi dva poslanca v novi kuriji. Vse kaže, da se predloga v odseku nespremenjena vsprejme. Če se bode v zbornici dobila dvetretjinska večina, se pa ne ve.

Celjska postavka vsprejeta. — Nemški liberalci in nacionalci so bili poskusili tudi letos uničiti celjsko gimnazijo. Predlagali so, da naj se potrebščina za to gimnazijo izpusti iz proračuna. Ta predlog je pa državni zbor zavrgel s 140 proti 108 glasom. Proti temu predlogu so glasovali Jugoslovani, Čehi, Poljaki, Rusini, Hohenwartov klub in katoliška ljudska stranka. Zanj so glasovali nemški liberalci, nemški nacionalci, Italijani in pa protisemitje. Poslednji so zopet pokazali, da v narodnem oziru niso za las boljši od nacionalcev. Liberalcev je pa pri glasovanju mnogo manjkalo. Proti vladi se niso upali glasovati, za celjsko postavko pa niso smeli, ker je bil klub sklenil, da stranka glasuje proti celjski postavki. Manjkala sta pri glasovanju tudi kranjska zastopnika veleposestva. Menda sta spoznala, da ni lepo upirati se vsem opravičenim slovenskim težnjam.

Učni budget. — Pri razpravi o potrebščinah za ljudske šole je posebno koroški poslanec Dobernigg svoje neslanosti prodajal. Trdil je, da koroški Slovenci ne žele slovenskih šol, govoril o kranjskih hujšakih na Koroškem, dolžil vlado, da preveč pospešuje slovenske težnje in naposled napovedal, da on sedanji vladi ne zaupa in bode proti proračunu glasoval. Zavračal ga je potem jako dobro gospod Klun, ki je zagovarjal težnje koroških Slovencev. Klun je pa imel zaradi tega težavno stališče, ker je Doberniggov govor tako bedast, da je nanj jedva resno odgovarjanje mogoče. Chotkovski in pa Scheicher sta se potegovala za versko šolo, Kronawetter se je pa izrekel, da naj se veronauk kar iz šole odstrani. Nekateri govorniki so pa naglašali, naj bi se v šolah bolj oziralo na pouk kmetijstva.

Dr. Ante Starčević je umrl v Zagrebu in je bil slovesno pokopan v Šestinah, ker je bil naročil v svoji oporoki, naj se ne pokoplje v Zagrebu. Njegov pogreb je pokazal kak vpliv je imel pokojnik na narod. Pokojni Starčević je bil z dušo in telesom Hrvat in se je z vso odločnostjo potegoval za obnovljenje hrvatskega državnega prava. Za to svojo idejo je tudi veliko trpel. Jedenkrat je bil celo obsojen v zapor, drugi pot dalje časa sedel v zaporu. Tudi službo so mu vzeli zaradi njegovega političnega prepričanja. Kako trden značaj je bil, pokazalo se je tedaj, ko mu je ban Rauch ponujal načelnštvo učnega oddelka deželne vlade, a je to odklonil, če tudi je živel baš tedaj v kaj neugodnih razmerah. Hvaležni narod mu je na stare dni podaril z vsem potrebnim opravljeno hišo, le žal, da je le nekaj mesecev bival v njej, potem ga je pa pokosila smrt.

Bolgarija. — Knez Ferdinand dobi v kratkem od turškega sultana oficijelno potrdilo, da je priznan bolgarskim knezom, oziroma generalnim guvernerjem v vzhodni Rumeliji. To bo pač veseli dan za kneza Ferdinanda. In vse to je dosegel s tem, da je dal prekrstiti svojega sina Borisa in se je poravnal z mogočno Rusijo.

Rusija. — Kronanje ruskega carja je določeno na dan 26. maja. — Ruska vlada ustanovi v raznih bolgarskih mestih konzulate. To dejstvo zopet priča, da je Rusija po pravoslavljenu Borisovem, naklonjena Bolgariji. — Pozornost Rusije obrnjena je na Korejo in na Turčijo. Kakor na Koreji, utrjuje ruska vlada svoj vpliv tudi v Turčiji. Zaradi Koreje se pogaja z Japonci, ti se nečejo udati, a verjetno je pač, da bo Rusija dosegla svoje namene v Vzhodni Aziji. V resnici je že zdaj ondu gospodar. Na Kitajskem, Japonskem in v Koreji so odvisni od močne Rusije. V Turčiji je Rusiji največ do tega, da dobi za se Dardanele. Z bojem ne mara tega iskati, čaka pa, da po velikih homatijah, ki so zdaj v Turčiji, kar na tihem pride v posest Dardanel.